

בס"ד, י"ז שבט התשפ"ו

מנחות כ"ד – צירוף כלי לטומאה, טומאה ששבעה, ועשרון שאבד

שאלות:

1. יריב קמץ מנחה ושם לב שלא כל חלקי המנחה היו מחוברים בכלי, הקמיצה כשרה?

צירוף כלי לעניין טומאה

הגמרא (בסוף הדף הקודם) אמרה שכשרב כהנא עלה לארץ ישראל, מצא את בני רבי חייא ששאלו על עשרון שחילק אותו לשני חצאים והניח אותו בביסא (כלי שבוללים בו מנחה) כשהם לא נוגעים אחד בשני. אם טבול יום נגע באחד מהם, האם נטמא גם השני? השאלה היא האם מה ששנינו במשנה במסכת חגיגה שכלי מצרף מה שבתוכו לקודש (כך שאם טבול יום נוגע בחלק של מה שבתוכו, זה מטמא את הכל), זה דווקא כשהחלקים נוגעים אחד בשני? (הקשר לסוגייתנו הוא, שהמשנה שלנו תובא כהוכחה בדיון)

○ **רב כהנא** השיב להם מלשון המשנה שכתוב שהכלי מצרף, ולא כתוב מחבר. לכן הכוונה גם אם הם לא נוגעים.

○ הם הוסיפו לשאול מה הדין אם הוא הכניס חצי עשרון נוסף (שלישי) ביניהם שנוגע בשניהם: אם טבול היום נוגע רק בו, האם הוא מטמא את האחרים?
רב כהנא השיב שרק מה שצריך לכלי – הכלי מצרפו, אחרת לא. (כלומר, חצי עשרון הנוסף אינו צריך את הכלי לקדש אותו כי הוא לא חלק מהמנחה, לכן הוא לא מצטרף על ידי הכלי ולא מטמא את החצאים האחרים).

○ הם הוסיפו לשאול: אם טבול יום הושיט את אצבעו באוויר שבין שני החצאים האם הוא טימא את העשרון? **רב כהנא** אמר: שאין לך דבר שמטמא מאוויר אלא כלי חרס בלבד.

○ **רב כהנא** שאל אותם בחזרה: מהו הדין לקמוץ מחצי עשרון אחד על השני? האם רק להחמיר אנחנו סוברים שהכלי מצרף שהם יטמאו, אבל שקמיצה מצד אחד תעלה לכל המנחה לקולא אולי לא? כי אולי הצירוף הוא רק דין דרבנן.

▪ **בני רבי חייא** הביאו ראייה ממשנתנו, שתי מנחות טבל שנתערבו, ואם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה – כשירות. לכאורה הוכחה שצירוף דאורייתא, משום שניתן לקמוץ ממנחה שאין בכל החלקים שלה קשר ישיר, כי מנחה אחרת מפרידה ביניהם בגלל הערבוב.

▪ **רבא** דחה את הראיה מהמשנה: כי אולי המשנה מדברת בגושין המחולקים העשויין כמסרק (מחוברים בצד אחד), כלומר שיש קשר רציף בין כל חלקי המנחה למרות התערובת. ולכן הבעיה נשארת.

○ הגמרא שאלה מה המסקנה? **ורבא** ניסה להביא ראייה מברייתא שלומדת: "וְהָרִים מְמַנְוּ... מִן הַמִּקְבָּר" – ללמד שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ. מכאן שדווקא בשני כלים לא יקמוץ, אבל בכלי אחד יקמוץ למרות שהחלקים לא מחוברים.

▪ **אביי** דחה את הראיה: כי אולי בברייתא מדובר שהאיסור בשני כלים נאמר דווקא במצב שבו שני כלים בתוך כלי אחד, מחולקים באמצע לשתי מידות שונות ויש מחיצה מלאה

בכל אוויר הכלי ביניהם – זה חוצץ, למרות שבגודש הכלי הם מחוברים זה לא נקרא חיבור ואי אפשר לקמוץ מזה.

אבל בכלי אחד שדומה לזה שהמחיצה באמצעו ולא מגיעה עד כל גובה הכלי והם מחוברים באוויר הכלי (כמו עריבת תרנגולים שיש מחיצה בין המים לאוכל) – זה כן חיבור. ועדיין קשה: מה קורה כשזה לא נוגע בכלל כמו בשאלה שלנו?

- רבי ירמיה שאל על צירוף כלי וחיבור מים: למשל, אם שני החצאים שהצטרפו לטומאה על ידי הכלי, כמו בשאלה שלנו אבל אחד מהם מחובר על ידי ניצוק של מים לעוד חצי עשרון שנמצא בחוץ, אם הוא נטמא על ידי חברו שבפנים – האם הוא מעביר על ידי המים את הטומאה לחצי שבחוץ?
או להפך – האם טומאה מבחוץ תחדור פנימה ותטמא את חצי העשרון שמנותק מהניצוק של המים?
והשאלות נשארו בתיקו.

2. רפאל טבול יום נגע במנחה, האם יש משמעות אם הוא יגע בה פעם נוספת?

דיני טומאה ששבעה (האם טומאה יכולה להשפיע על דבר שכבר טמא)

- רבא שאל: עשרון מנחה שחולק לשניים, ונטמא אחד מהן טומאה ראשונה (על ידי טבול יום), עוד לפני שהכניס את שני החלקים לכלי (ביסא). אחר כך הוא הכניס אותם לכלי (נפרדים אחד מהשני), ושוב נגע בו טבול היום כשהיה בכלי. האם שבע מהטומאה (וכבר לא יכול לקבל טומאה נוספת) ולכן החלק הטהור לא נטמא, או אולי כן נטמא על ידי צירוף הכלי?
- אביי מנסה להוכיח שלא אומרים את הכלל שמשוה שבע מטומאה, ממשנה במסכת כלים:
  - המשנה אומרת שסדין שנטמא מדרס (ששכב עליו הזב, ונטמא בטומאה חמורה של אב הטומאה לטמא אדם וכלים), ואז הפך אותו לוילון. הוא נטהר מטומאת המדרס (כי לא משמש לשכיבה), אבל הוא עדיין טמא מגע מדרס שזו טומאה קלה (כי נגע בעצמו קודם שהפך לוילון). רבי יוסי חולק ואומר שהוא לא תמיד טמא מגע מדרס, אלא אם נגע בו הזב (כטומאת מגע זב קלה).
  - אביי מדייק ש"נגע בו הזב" אפילו אחרי שהוא היה טמא מדרס, סימן שלא אומרים שהוא שבע מטומאה!
  - רבא עונה לו: אולי שם מדובר שקודם נגע הזב בסדין ואחר כך נטמא בטומאה חמורה (מדרס) שחלה על קלה (מגע) ועל זה לא אומרים שהוא שבע. אבל כאן במנחה מדובר בטומאה קלה על קלה – שבה אולי נאמר ששבע טומאה.
- אביי מנסה להוכיח מהמשך המשנה שם: שני סדינים זה על גבי זה ויושב עליהם הזב. הסדין התחתון נטמא גם מדרס (מכוחו של הזב) וגם מגע מדרס (כי הוא נוגע בעליון). סימן שלא אומרים שהוא שבע מאחד, אלא הוא מקבל את שניהם.
- רבא דוחה: כאן שתי הטומאות באו בבת אחת, אבל בשאלה שלנו במנחה הטומאה באה בזה אחר זה. והשאלה נשארה ללא הכרעה.

3. שלומי איבד חצי עשרון מהמנחה שלו והפריש חצי נוסף ובסוף מצא את המקורי, מה עושים?

דיני עשרון אבוד

רבא דן במקרה שעשרון מנחה חולק לשניים (חצי-חצי) ואחד החצאים אבד, ואז הפרישו אחר תחתיו (מופרש), ואז נמצא הראשון (אבוד). עכשיו יש שלושה חצאי עשרון בכלי אחד.

○ לעניין טומאה:

- **רבא** אמר: האבוד והמופרש קשורים לראשון אבל לא קשורים ביניהם כי הם לא היו אמורים להיקרב ביחד. ולכן, אם נטמא האבוד – מצטרף עם הראשון (החצי השני המקורי ומטמא אותו), אבל לא עם המופרש. אם נטמא המופרש – מצטרף עם הראשון, אבל לא עם האבוד. אם נטמא הראשון – שניהם (אבוד ומופרש) מצטרפין.
- **אביי** חלק ואמר: שאפילו נטמא אחד מהן (מהאבוד והמופרש) – האחרים מצטרפין, כי כולה בני ביקתא דהדדי נינהו (כולם בני בית אחד שבאו מכוח אותה מנחה).

○ לעניין קמיצה:

- **רבא** אמר: אם קמץ מן הראשון – שיריו נאכלים, אבל שיירי האבוד והמופרש לא נאכלין (כי לא יודעים איזה מהם קשור). ואם קמץ מאחד מהם זה מועיל גם לראשון, וגם לעצמו.
- **אביי** אמר: אפילו קמץ מאחד כלשהו מהן – שניהן אינן נאכלין, כי כולם כולה בני ביקתא דהדדי נינהו (לא ניתן להכריע איזה חצי הותר).
- **רב פפא הקשה** על **רבא**: אם קמץ מהראשון, איך שייריו נאכלים? הרי חלק מהקומץ נזקק גם עבור החצי הנוסף השלישי, ולכן אין מספיק קומץ עבור העשרון!
- **רב יצחק בריה דרב משרשיא הקשה**: איך הקומץ עצמו קרב, הרי חלק ממנו חולין (שקרר עבור החצי השלישי)?
- **רב אשי תירץ** את שתי הקושיות: שהקמיצה תלויה בדעתו של הכהן, והכהן קמץ על העשרון הכשר וממילא לפחות החצי הראשון שייריו יכולים להאכל, ואין פה בעיית חולין.